

כמה מדיני פרוזבול:

א. כל מלוה חייב בפרוזבול כדי לגבות את חובותיו, בין איש ובין אישה. לפיכך אם יש לאשה חשבון משותף בבנק עם בעלה, או בנפרד, חייבת היא בפרוזבול. האשה יכולה למנות את בעלה כשליח שיעשה פרוזבול עבורה, והבעל אף יכול מיוזמתו לזכות לה ולכתוב פרוזבול עבורה אף בלא בקשתה, ויודיע לה שעשה כן.

ב. אין כותבין פרוזבול אלא אם כן יש ללווה קרקע. במידה ואין לו, המלווה מזכה לו קרקע במעמד כתיבת הפרוזבול. נהוג לסמוך על כך שאין אדם מישראל שאין לו ד' אמות קרקע, וממילא ניתן לכתוב עליו פרוזבול. אולם ברוב נוסחי הפרוזבול שבימינו משולב נוסח של הקנאת קרקע מהמלווה ללווה.

ג. מותר לכתוב פרוזבול לפני דיינים שהם קרובים ללווה או למלווה [ויש מחמירים בזה], אך כשהם קרובים זה לזה, נחלקו הפוסקים אם מותר, וראוי להימנע מכך.

ד. הפרוזבול מועיל רק על הלוואות שניתנו קודם עשייתו, ואין בכוחו להתיר גביית הלוואות שיינתנו אחר חתימתו.

ה. על המלווה לשמור ברשותו את שטר הפרוזבול, כראיה לזכותו לגבות את חובותיו לאחר שנת השמיטה. אולם אף אם אבד הפרוזבול נאמן המלווה לומר: "פרוזבול היה לי ואבד", ולגבות את חובו, הואיל ונהגו לכתוב פרוזבול.

ו. אדם שהלווה לכמה אנשים, די לו בפרוזבול אחד עבור כל הלוואותיו.

ז. קופות צדקה וגמ"ח אינם משמטים, והרי הם כמי שמסרו חובותיהם לבי"ד. ומכל מקום טוב שאף גבאי הגמ"ח יערכו פרוזבול.

ח. אפשר לערוך פרוזבול בלילה.

ט. אפשר למנות שליח לכתוב פרוזבול, ויש לציין בשטר הפרוזבול כי פלוני – השליח, בא בשליחותו של פלוני – המלווה. אפשר לזכות פרוזבול עבור אדם שיודע כי הוא צריך וירצה בפרוזבול, למרות שלא ביקש ממנו לעשותו עבורו.

י. שכח לכתוב פרוזבול, ונזכר בערב ראש השנה בשעה שכבר לא ניתן לכותבו: אם יודע הוא מהו ענינו ומשמעותו של פרוזבול, יוכל לומר את נוסח הפרוזבול בעל פה בפני שלשה, ויועיל גם בלא כתיבה.

נוסח פרוזבול - לאשכנזים

במותב תלתא בי דינא כחדא הוינא ובא לפנינו _____ (פב"פ) ואמר לנו: "הן שנה זו היא שנת השביעית ויש לי חובות בשטר ובע"פ, על איזה אנשים, והרי אני מוסר לפניכם פרוזבול ויהבת לכון במתנה בקנין ד' אמות קרקע מארעא דאית לי ועל גביהון ארשית יתכון למגבי כל חובות דאית לי על אינשי, ומעתה תיהוו לי דיינא ותגבוהו ותקבלוהו לי ואם לא תגבוהו אתם מעתה כיון שמסרתי לכם פרוזבול זה הרי אני גובה כל חוב שיש לי עד היום אצל כל אדם כל זמן שארצה".

ואנחנו בית דין שמענו דבריו ויפנו כחו דלא תשמט ליה ויגבה כל חובותיו על ידי פרוזבול זה כתקנם הלל וחז"ל

ובאנו על החתום יום _____ לחודש _____ שנת _____ פה עיר _____

הדיין _____ הדיין _____ הדיין _____

נוסח שטר הפרוזבול לספרדים

(הערות: במקום הריק שלאחר "בית דין צדק אשר ב", יש לכתוב את שם בית הדין הקבוע ושם העיר, ושמות הדיינים שבבית הדין)

בפנינו עדים החתומים מטה בא לפנינו _____ ואמר לנו קנו ממני בקנין גמור ושלם, במנא דכשר למקניה ביה. איך אני מזכה על ידכם קרקע כל שהוא שיש לי לכל אחד מבעלי חובות שחייבים לי שאין להם קרקע לכתוב עליו פרוזבול. וקנינו קנין גמור ושלם במנא דכשר למקניה ביה מיד הנזכר לעיל. ובכן אמר לנו הוו עלי סהדי שאני מוסר כל חוב שיש לי ולאשתי ולכל מי שמינה אותי כשליח לבית דין צדק אשר _____

שאגבנו כל זמן שארצה. ועל דבר אמת חתמנו שמותינו פה _____ בתאריך _____ לחודש _____ אלול שנת התש _____ ליצירה, והכל שריר ובריר וקיים .

עד _____

עד _____